
*Р.А.Горбань,
кандидат філософських наук,
доцент Косівського інституту прикладного
та декоративного мистецтва ЛНАМ*

ВИЗНАЧЕННЯ СВІТУ В ПЕРСОНАЛІСТИЧНОМУ ВЧЕННІ ЧЕСЛАВА СТАНІСЛАВА БАРТНІКА

У філософії світ визначається переважно як сукупність усіх форм існуючої матерії [2, 333] чи як універсальна предметність, у межах якої людина вирізняє себе з-поміж інших предметів [3, 567–568]. Наш сучасник, продовжувач ідей теологічного персоналізму Кароля Войтили (папи Івана Павла II), польський науковець, філософ-персоналіст і католицький богослов професор Ч.С.Бартнік, виходячи із завдання переорієнтації католицької теології на створення філософії цілісної людини, а також глибокого усвідомлення теоретичного, методологічного й практичного потенціалу персоналістичної думки в аспекті розвитку різних сфер сучасного соціально-культурного життя, протягом кількох десятиліть розбудовує персоналістичне вчення, в якому пропонує повне розуміння та цілісне бачення людської особи в онтологічному вимірі світу, у зв'язку з чим він формулює визначення світу на засадах філософії персоналізму.

Оскільки доробок Чеслава Станіслава Бартніка лишається малодослідженим в Україні, перед нами стоїть завдання ввести в науковий дискурс вітчизняного релігієзнавства персоналістичну проблематику польського мислителя, зокрема висвітлити інтерпретацію католицьким персоналістом такого філософського поняття як світ.

У трактаті «Містерія людини» (2004) Ч.С.Бартнік вказує на те, що згідно Біблії, Творець заснував тіло людини на матеріальному світі, а душу – на духовному, остаточно ж людина постає як поєднання цих світів. Якщо говорити про тіло, то слід пам'ятати, що його неможна розглядати в ізоляції від фізичного світу, оскільки людина органічно пов'язана зі світом природи як сукупністю рослинного й тваринного світу, клімату, рельєфу і т. ін. та Всесвітом як сукупністю всіх форм матерії, що становлять єдине ціле. Тіло людини – це частина матеріального світу, хоча займає у ньому привілейоване місце, оскільки знаходиться на його вершині, у центрі, відтак увесь світ постає як своєрідне продовження людини та її цілість. Подібно

і з душею, що належить до світу Божого Духа, який простягається над усім творінням. Життя душі пов'язане зі світом почуттів, прагнень, свідомості й підсвідомості, що дає людині змогу розвиватись у рамках любові, свободи, мислення, ідей, понять, науки, мистецтва, релігії та моралі. У результаті з матерії і духу постає таємнича дійсність людської особи. У цьому значенні тіло і душа виступають базою для формування, творення та розвитку особи, оскільки Бог, створивши і ввівши людину у світ, дав їй завдання створити себе особою [6, 34].

Світ польський філософ розглядає як одну загальну істоту, яка покликана Богом з нічого, для Бога і для людини. Під світом він розуміє загал дійсності, а також кожну річ, яка наповнює, творить, формує його. Істота аперсональних речей окреслюється завдяки матерії через їх видимий прояв. У порівнянні з особою істота матеріальних речей не має неповторного й абсолютного характеру, хоча створене буття постає своєрідним мостом спілкування між людиною і Богом, тому центральне місце у світі займає особа. У статті «Розуміння реальності в персоналізмі» (1989) Ч.С. Бартнік пише: «В аспекті виникнення світ народжується швидше за людину, проте в омегальному аспекті людина, як особа, постає тим, що перевищує і випереджає світ» [12, 13]. Світ виступає як певна створена цілість, що відзначається реальністю, його істота відрізняється від існування, в той час як людині притаманне спрямування до ототожнення конкретної істоти з конкретним існуванням в особі. Світ не може бути дійсністю, яка виникає сама з себе, самою в собі і для самої себе, він не має здатності здійснювати себе, «бути повнотою реляції у спрямованості на інше, бо тоді відзначався б атрибутами, властивими Богу, а його істота ототожнювалася б зі спільним існуванням» [12, 13]. Усе буття, яке наповнює світ, базується на одному спільному, приведенному в дію акті існування, яке дає Бог. Світ сам по собі не бере участі в екзистенції Бога, а осягає свою наповненість і сенс у віднесенні до людини, актуалізації її реальності, зокрема в її спрямованості до Бога, створюючи середовище для зустрічі Бога і людини. У цьому значенні світ наділений реальністю буття та запереченням небуття, що закладено в його релятивній субзистенції, а водночас здатністю розвиватись. У цьому контексті можна відзначити реальну подібність людини і світу, а разом з тим побачити реальну відмінність. Подібність полягає у природі створення, де є загальний і конкретний прояви буття, а відмінність – у тому, що

людина має власну особову істоту. Людина отримує існування, закорінене в існуванні світу, і водночас індивідуалізує його в абсолютний спосіб в особі.

Концепцію персонцентричного устрою світу започаткував відомий французький католицький філософ П.Тейяр де Шарден, який людину розумів не як «статичний центр світу», а як «весь і вершину еволюції» [1, 142]. Він висунув гіпотезу буття всесвіту як закодованої універсальної еволюції, в якій змогла народитись і розвинутиись людина як особа. У праці «Феномен людини» французький мислитель зазначає: «Щоб одухотворити еволюцію на її нижчих стадіях, усвідомлюючий полюс світу міг діяти, звичайно, тільки в безособовій формі, під покровом біології. А на все вже мисляче, чим ми і стали завдяки гомінізації, світло йде від Єдиного Центру до всіх центрів – *особистісно*» (курсив. – Теяра де Ш.) [1, 419]. Людина постає як основа світобудови та пункт співвіднесення всього у всесвіті, а сам всесвіт закорінений в особі. Очевидно, що в персоналістичній концепції всесвіту зв'язок людини з космосом має найбільш органічний і внутрішній характер. Як зазначає польський богослов Д.Бондира, аналізуючи концепцію всесвіту П.Тейяра де Шардена, на думку французького філософа, всесвіт існує з огляду на людську особу і для неї, без нього особа не могла б існувати, і навпаки, без особового коду всесвіт не міг би відзначатись внутрішнім буттям і сенсом [13, 38].

На переконання Ч.С.Бартніка, обгрунтоване ним у статті «Персоналістичний начерк католицької теології» (1993), центральне становище людини виражає «онтологічну двосторонню реляцію між нею і світом» [10, 112]. Космос виступає лоном особи, дає їй основу, створює можливість існування, розвитку та реалізації. Натомість особа надає світові свої форми, напрямки, інтерпретацію, сенс. Лінія взаємного зв'язку-відношення (*relatio*) між особою і зовнішньою дійсністю пролягає до всього створіння, а також від початку створення до завершення його земного буття, таким чином особа пронизує своїм єством увесь всесвіт, за словами Ч.С.Бартніка: «У цей спосіб світ має в перспективі свій момент завершення і кінця, проте світ особи нескінченний» [6, 143].

Однією з основних властивостей людини є її здатність діяти, в тому значенні, що вона робить, працює, творить, відтак людина постає як та, що творить світ. Попри те, що світ створив Бог, людина продовжує це творення протягом свого існування, розвиваючи,

досліджуючи, змінюючи, впливаючи на нього. Тому видимий світ формується згідно з волею Бога і волею людини, у їх співпраці й співтворчості. Людина видобуває з матерії нові можливості для свого життя, отже постійно досліджує, перетворює, обробляє всі земні ресурси, а що більше – сягає висот космосу, намагаючись освоїти і його. Християнство підтримує та позитивно трактує цю діяльність, але водночас нагадує, що світ має свою гідність і властиву йому автономність, які не можна порушувати, позаяк він не є власністю людини, якою можна розпоряджатись як заманеться. Ч.С.Бартнік зауважує: «Світ, матерія – також творіння Боже, відзначається властивою йому таємницею буття» [6, 390]. Людина отримала його в розпорядження й управління, тому є скоріш помічником Бога у творенні й утриманні світу.

У статті «Буття Біблії» (1978) католицький філософ засвідчує, що в давніх теоріях виникнення світу людину завжди ставили в центрі осі, між небом і землею. Подібно і в Біблії визначено поділ на землю і небо, що символізує весь світ, який спрямовано на людину і представлено антропоморфно. Ч.С.Бартнік наголошує, хоча місце людини визначене в просторі і часі, «утім онтологічно та конструкційно розміщене між небом і землею, вказуючи цим склад людини: духовний елемент (небо) і тілесний (земля)» [4, 115]. Знаходиться вона в центрі космічного руху, який пролягає у двох напрямках: від неба до землі та від землі до неба, тобто від духовного начала до матеріального та від матеріального до духовного, що в підсумку окреслює картину буття, в центрі якого знаходиться людина. Давні оповіді оперують просторово-часовими образами, хоча більше просторовими: людина в дійсності світу не постає ані виключно частиною землі, ані виключно частиною неба. Для того, щоб людина могла відзначатись буттям особи, вона повинна мати складну структуру, бути істотою, яка складається з обох вимірів світу: мати в собі найкраще зі світу землі і найкраще зі світу неба. Філософ стверджує: «Тут земля символізує тіло, а небо – душу. Завданням людини є віднайти і розвинути повну гармонію обох світів, що можливе тільки в дійсності „особи”» [4, 117]. У статті «Людська особа і всесвіт» (2003) він зазначає, що до мислення в категоріях простору додано категорію часу: людина занурена в нього, швидко змінюється під його впливом, старіє, вмирає й у цей спосіб має свій початок і кінець. Час, у свою чергу, є витвором неба і землі, оскільки зумовлений небесною сферою та ритмом й облаштуванням природи.

У певному значенні людина сама складається з часу: земного (життя на землі) та небесного (вічності). Кожен зі складових елементів людини належить до різного часу: до земного – тіло, до небесного – душа. У підсумку людина завжди знаходиться між небом і землею, між небесним часом і земним, між просторово-часовою вічністю і скінченністю, між духовністю і тілесністю. Однак людина відзначається однорідністю, за словами Ч.С.Бартніка, вона є «діалектично моністичною не у своїх началах (духовному і тілесному), а виключно в аспекті „особи”» [9, 43]. У такий спосіб людина як цілість набуває співвіднесення до всього всесвіту, вступаючи з ним у зв'язки-відношення (relatio), а всесвіт постає як створений та існуючий для людини й з огляду на неї. Це вимагає утвердження ідеї, що людська особа не знаходиться в абстрактному світі ізольована від всього сама по собі, а тісно пов'язана з усім світом, дійсністю, буттям, що його наповнює.

Звернення персоналізмом особливої уваги на людину та відведення їй головного місця у всесвіті, робить цю філософію значимішою за традиційний гуманізм. За словами польського дослідника К.Гузовського, чистий гуманізм позбавлений ідеї Бога, вбачає в людині тільки анонімну живу частинку матеріального світу, персоналізм же розглядає людину як відправну точку в будіванні систематичної концепції дійсності й виводить її з феномена особи, як найвищої досконалості світу [14, 146]. У науковий спосіб світ можна трактувати тільки в аспекті феномена особи. У донаукових концепціях світ представлений антропоцентрично, згодом космоцентрично, де людина була мікрочастинкою в безмежному Всесвіті. У багатьох галузях сучасної науки людина знову виступає головним елементом, центром всесвіту. У своїй соматично-духовній конструкції вона постає центром усього фізичного світу, його зосередженням і ключем до розуміння фундаментальних основ структури дійсності, яка відзначається внутрішньою спрямованістю на особу. У підсумку людина як особа, стає вершиною, метою і сенсом Всесвіту та земного буття.

Бог покликав людину до існування за допомогою акту творення водночас зі світом, разом з ним і в його лоні, тому діяння світу, навіть у контексті універсальної еволюції, постають як спосіб творення людини Богом, зазначає Ч.С.Бартнік у статті «Від гуманізму до персоналізму» (2005), і оскільки людину неможна зрозуміти без віднесення до світу, а світ – без віднесення до людини,

філософ пропонує застосовувати в пізнанні світу персоналістичний принцип: Всесвіт і Земля влаштовані так, що дають змогу людині жити і розвиватись не лише біологічно, а як особа [7, 90].

Завдяки категорії особи в пізнанні світу та його буття може брати участь кожна людина без огляду на рівень її інтелекту й освіти, важливою є лише здатність до рефлексії, якою наділені всі люди від початку існування людства, що задумуються над цілістю дійсності, свого тілесного, психічного й духовного буття, яке постає як велична цілість містерії людської істоти. Кожна свідомо особа, яка замислюється над таємницею світу та свого власного існування, у тій чи іншій мірі опановує не лише власні виміри, тілесний і духовний, а й світ інших осіб і речей, зрештою і Бога. На думку польського дослідника персоналізму Г.Севериняка, у цей спосіб людина, знаходячись на вершині буття світу, має найкращу перспективу бачення і розуміння його остаточної мети та сенсу [16, 293].

Християнство представляє світ як драматичне дійство, участь в якому беруть Бог і людина. Участь кожного буття в реалізації цього дійства визначена Богом, головною дійвою Особою є Христос, кожна людина грає свою роль у визначеному їй часі і місці. Святий Дух надає всьому позитивного значення та наповненості. Протидіє світовій драмі Зло, яке уособлює Сатана, що вибудовує антисвіт. Ч.С.Бартнік стверджує, що все, задіяне в одній драмі, має один сенс, одних глядачів і один напрям здійснення. Світ у всіх своїх структурах, станах і подіях постає «як цілість знаків, символів і смислів, як місце та жива мова спілкування між учасниками цієї драми, зокрема між Богом і людиною» [10, 113]. За посередництвом світу Бог промовляє до людини, а людина свідомо або несвідомо спілкується з Богом. Тут складовими частинами світу стають існування, природа, космос, пізнання, любов, радість, терпіння, праця, відпочинок, боротьба зі злом, відкривання людиною себе самої. Місцем зустрічі й спілкування Бога і людини стають природа й космос – середовища, які можна назвати анонімними, але з ділянками суто людської дійсності. Світ у своїх основних проявах космосу, природи, матерії становить первинний фундамент, основу людського буття, з якої людина народжується, завдяки якій існує. При цьому Ч.С.Бартнік застерігає, що світ у його величчї неможна вважати Богом, він є лише живим слідом Бога, його віддзеркаленням та розповідає про нього. У світі відбувається вираження Бога, своєрідна «іманентність Бога» [5, 201], він присутній у світі, бо це його твір,

в якому він себе виразив, тому все у світі становить глибинну, таємничу систему знаків Божих: Бога і про Бога.

Без Бога неможливе існування світу та його розуміння, позаяк світ можна пояснити тільки за допомогою Бога і людини. З погляду християнства світ стає зрозумілим у світлі Особи Христа, як Початку, Центру і Кінця, світ починається у ньому і знаходить своє повне здійснення. У цьому пункті польський персоналіст знаходиться під впливом ідеї П.Тейяра де Шардена, у концепції якого християнство надає світу найбільшої наповненості, сенсу й оптимізму, бо не пропагує небуття та безнадію, а вказує напрямок розвитку світу до повноти буття та досконалості, скерований Богом через Христа.

За словами Ч.С.Бартніка, світ є для людини земною батьківщиною, де вона народжується і реалізується в розвитку, прямуючи до батьківщини небесної. Завдання людини – «пройти весь світ, який стає шляхом до повноти власного особового буття» [10, 114]. Людина творить світ, пізнає, здійснює та живе у своїх тілесних, духовних проявах, свідомості й їх витворах – усе це в підсумку становить особовий вимір світу, адже саме особа формує світ посередництвом своїх витворів, впливів і проявів. Життя у світі персоналізується в особі, виростає на ґрунті спільноти осіб, «формує персональне середовище та лишає своє тавро на всій дійсності» [5, 203]. У світі та за допомогою нього людина відкриває таємницю власної особи, внутрішнього духовного світу, відмінного від зовнішнього фізичного, як особливого знаку Бога та вияву його присутності. У результаті людина існує і розвивається в самому центрі дійсності, у космічному, історичному, суспільному і персональному середовищі світу. У праці «Особа і історія» (2001) Ч.С.Бартнік зазначає: з одного боку, світ поступово будує особову структуру людини за допомогою різних середовищ, змін і метаморфоз, що в ньому відбуваються, тож людина твориться за допомогою світу; з іншого – у світ щораз більше проникає людина у своєму особовому бутті. Особа персоналізує світ у процесі пізнання, впливаючи на нього думкою, діяльністю, любов'ю, й «у цей спосіб творить його, і світ стає більш персоналізованим, повертається до людини більш „людським” та „особовим”» [8, 366].

У трактаті «Персоналізм» (2000) польський філософ зауважує, що особа теж постає як своєрідний світ дії, у ній активізуються підсвідомість, розум, інтелект, воля, прагнення, емоції, свобода, творчість, цілеспрямованість. При цьому особа активізує дійсність, залучаючи її до своєї діяльності. Вона й сама певною мірою стає

актом, завданням, екзистенцією, об'єктом, моделлю та методом. Уся активність буття й осіб зливаються в один струмінь «особогенези та формування особи» [11, 411]. На думку Ч.С.Бартніка, важливим матеріалом персональної дії слід вважати енергію, яка є похідною існування, еманує з нього й допомагає у формуванні світу. Перебуваючи в середовищі природи, матерії, космосу, особа спілкується з ними, використовує, залежачи від них, змінює їх по-своєму в міру буття особою та в міру своїх сил і задатків. Людина як принцип особового та фізичного устрою світу має завдання господарювати в ньому, позитивно впливаючи на природу, історію, культуру, змінювати дійсність на краще. Такий особовий вплив має бути реальним і базуватись на гідності й динамізмі особи в її спостереженні світу, а також представленні свого особового ества на тлі неособового світу, вказуючи, що саме вона становить головну, фундаментальну структуру буття світу. Формуючи світ, особа повинна керуватись своєю здатністю обирати між добром і злом, виявляючи у такий спосіб фундаментальну роздвоєність структури буття на добро і зло. У цьому значенні персональна дія завжди може наразитися на дію антиперсонального характеру, причому автором обох дій є особа. Негативна дія може проявлятися у запереченні особової сутності, вчинках, спрямованих на нищення особового світу та на втрату правдивого образу людини.

Узагальнюючи своє бачення світу, католицький філософ-персоналіст стверджує, що світ не має завершеного вигляду, його форма, устрій і доля залежать від людини. Польський богослов К.Гуждж у післямові до бартнікового «Персоналізму» зазначає: «Конче необхідна дія в масштабі світу (*actio mundialis*), ідею якої найкраще передають німецькі мислителі у твердженні: *ich bin in der Welt*¹. Світ даний нам *a priori* і водночас заданий *a posteriori*. Заданий людині в її дії та діяльності. Тому людина в істотний спосіб відповідальна за нього» [15, 481]. Однак у концепції Ч.С.Бартніка людина не отожднюється зі світом, вона представляє окреме особове буття, хоч і походить зі світу, знаходиться в ньому й особливим чином зв'язана з ним у своєму особовому бутті.

Як бачимо, польський філософ під світом розуміє загал дійсності, а також кожну річ, яка наповнює, творить і формує його. Хоча світ був створений Богом і виник раніше за людину, вона

¹ Я є у світі (нім.).

протягом свого існування продовжує творити світ розвиваючи, досліджуючи, змінюючи, впливаючи на нього, тому, на переконання Ч.С.Бартніка, видимий світ формується згідно з волею Бога і волею людини, у їх співпраці й співтворчості. Світ не бере безпосередньої участі в екзистенції Бога, а осягає свій сенс у віднесенні до людини, актуалізуючи її реальність і створюючи середовище для зустрічі Бога і людини. Польський мислитель відзначає реальну подібність людини і світу, яка полягає у природі їх створення, де є загальний і конкретний прояви буття. При цьому філософ указує на їх принципову відмінність, обумовлену тим, що людина має власну особову істоту, оскільки, отримавши в акті Божого творіння буття, закорінене в існуванні світу, індивідуалізує його в абсолютний спосіб в особі. У персоналістичному визначенні світу, запропонованому Ч.С.Бартніком, світ неможливо зрозуміти без віднесення до особи, а особу без віднесення до світу, оскільки особа охоплює весь всесвіт своєю думкою, волею, любов'ю, прагненнями, релігійністю, перебуває в ньому і формує його, будучи при цьому залежною від світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Тейяр де Шарден П.* Феномен человека / Пьер Тейяр де Шарден // Тейяр де Шарден П. Феномен человека: Сборник очерков и эссе; [пер. с фр.]. – Москва : АСТ, 2002. – С. 133–430. – (Philosophy).
2. *Философский словарь* / под ред. И.Т.Фролова. – 7-е изд., перераб. и доп. – Москва : Республика, 2001. – 719 с.
3. *Філософський енциклопедичний словник* / НАН України, Ін-т філософії ім. Г.С.Сковороди; гол. ред. В.І.Шинкарук. – Київ : Абрис, 2002. – 742 с.
4. *Bartnik Cz. St. Byt Biblii / Czesław Stanisław Bartnik* // *Roczniki Teologiczno-kanoniczne*. – 1978. – №25. – Z. 1. – S. 113–119.
5. *Bartnik Cz. St. Dotknąć Boga Żywego: Różne szkice teologiczne / Czesław Stanisław Bartnik*. – Lublin: Standruk, 2004. – 450 s.
6. *Bartnik Cz. St. Misterium człowieka / Czesław Stanisław Bartnik*. – Lublin : Standruk, 2004. – 442 s.
7. *Bartnik Cz. St. Od humanizmu do personalizmu / Czesław Stanisław Bartnik* // *Personalizm*. – 2005. – №9. – S. 83–92.
8. *Bartnik Cz. St. Osoba i historia: Szkice z filozofii historii / Czesław Stanisław Bartnik*. – Lublin: Standruk, 2001. – 471 s.
9. *Bartnik Cz. St. Osoba ludzka a wszechświat / Czesław Stanisław Bartnik* // *Personalizm*. – 2003. – №4 – S. 39–48.
10. *Bartnik Cz. St. Personalistyczny zarys teologii katolickiej / Czesław Stani-*

- ślaw Bartnik // Roczniki Teologiczne. – 1993. – №40. – Z. 2. – S.103–115.
11. *Bartnik Cz. St. Personalizm / Czesław Stanisław Bartnik.* – Wyd. 2 popr. i poszerz. – Warszawa : O.K., 2000. – 531 s.
 12. *Bartnik Cz. St. Rozumienie rzeczywistości w personalizmie / Czesław Stanisław Bartnik // Roczniki Teologiczno-kanoniczne.* – 1989. – №36. – Z.2. – S.5–21.
 13. *Bondyra D. Wszechświat personalistyczny według P. Teilharda de Chardin: Praca magisterska / Dariusz Bondyra.* – Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, 1994. – 120 s.
 14. *Guzowski K. Osoba to rzeczywistość / Krzysztof Guzowski // Przegląd Powszechny.* – 1997. – №7/8. – S.145–147.
 15. *Goźdź K. Prakseologia personalistyczna / Krzysztof Goźdź // Bartnik Cz. St. Personalizm.* – Wyd. 2 popr. i poszerz. – Warszawa : O. K., 2000. – S.479–481.
 16. *Seweryniak H. W stronę personalistycznej teologii fundamentalnej / H.Seweryniak // Historia i Logos. Cz.S.Bartnikowi na 60-lecie / pod red. K.Macheta, K.Goźdź, M.Kowalczyk.* – Lublin: Standruk, 1991. – S. 285–296.

Горбань Р.А. Визначення світу в персоналістичному вченні Чеслава Станіслава Бартніка.

У статті висвітлюється інтерпретація польським філософом-персоналістом і католицьким теологом Ч.С. Бартніком такого філософського поняття як світ. Автор звертає увагу на зв'язок бачення світу Бартніком з концепцією французького католицького філософа П.Тейяра де Шардена, який розглядав буття всесвіту як закодовану універсальну еволюцію, що в ній змогла народитись і розвинутиись людина як особа. У тлумаченні Бартніка світ виступає лоном людської особи, дає їй основу, створює можливість існування, розвитку та реалізації, у свою чергу особа надає світові властиві їй форми, напрямки, інтерпретацію та сенс. Польський мислитель указує, з одного боку, на подібність людини і світу в аспекті їх створення, з іншого – на їхню принципову відмінність, обумовлену тим, що людина має власну особову істоту, оскільки, отримавши в акті Божого творіння буття, закорінене в існуванні світу, індивідуалізує його в абсолютний спосіб в особі. У персоналістичному визначенні світу, запропонованому Бартніком, світ неможливо зрозуміти без віднесення до особи, а особу без віднесення до світу, адже особа охоплює весь всесвіт своєю думкою, волею, любов'ю, прагненнями, релігійністю, перебуває в ньому і формує його, будучи при цьому залежною від світу.

Ключові слова: світ, особа, Бог, людина, персоналізм, зв'язки-відношення (relatio), буття, матерія, дія.

Горбань Р.А. Определение мира в персоналистическом учении Чеслава Станислава Бартника.

В статье освещается интерпретация польским философом-персоналистом и католическим теологом Ч.С.Бартником такого философского

понятия как мир. Автор обращает внимание на связь видения мира Бартником с концепцией французского католического философа П.Тейяра де Шардена, который рассматривал бытие мира как закодированную универсальную эволюцию, в которой смог зародиться и развиваться человек как личность. В трактовке Бартника мир выступает лоном человеческой личности, даёт ей основу, создаёт возможность существования, развития и реализации, в свою очередь личность придаёт миру характерные ей формы, направления, интерпретацию и смысл. Польский мыслитель указывает, с одной стороны, на сходство человека и мира в аспекте их создания, с другой – на их принципиальное отличие, обусловленное тем, что человек имеет собственную личностную сущность, так как, получив в акте Божьего творения бытие, укоренённое в существовании мира, индивидуализирует его абсолютным способом в личности. В персоналистическом определении мира, предложенном Бартником, мир невозможно понять без соотнесения с личностью, а личность без соотнесения с миром, потому что личность охватывает весь мир своей мыслью, волей, любовью, стремлениями, религиозностью, пребывая в нём и формируя его, будучи при этом зависимой от мира.

Ключевые слова: мир, личность, Бог, человек, персонализм, взаимоотношения (relatio), бытие, материя, действие.

Richard Gorban. Definition of the World in Personalist Doctrine of Czeslaw Stanislaw Bartnik.

In this article, the author reveals the way Czeslaw Stanislaw Bartnik, a Polish philosopher-personalist and Catholic theologian, interprets such philosophical concept as the world. The author points out that the ideology of Bartnik is bound up with the concept of Pierre Teilhard de Chardin, a French Catholic philosopher, who considered existence of the universe a charmed universal evolution, which conduced to birth and development of a man as a personality. Following Bartnik's interpretation, the world is the bosom of a human being. It provides the basis, creates an opportunity for existence, development and realization, whereas a person contributes specific forms, vectors, interpretation and sense to the world. On the one hand, the Polish thinker highlights similarity of a person and the world in the aspect of their creation. On the other hand – their fundamental difference, preconditioned by the fact that a human being has its own personal essence, as long as it has got objective reality, rooted in existence of the world, because of creation of Lord. A man individualizes existence in a person in an absolute way. According to the personalist definition of the world, suggested by Bartnik, it is impossible to understand the world without its relationship to a person, and a person without its relationship to the world. A person embraces the whole universe with its thought, will, love, aspirations and religiosity. It exists in it, forms it, thus being dependent on it.

Key words: world, person, Lord, man, personalism, relationship (relatio), existence, matter, activity.